

РЕЦЕНЗИЯ

от **д-р Гергана Маринова Маринова – професор по наказателен процес в Института за държавата и правото при БАН**

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по наказателно-процесуално право в УНСС.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 77/18.01.2023 г. на Заместник-ректора по научноизследователската дейност и международното сътрудничество на УНСС.

Автор на дисертационния труд: ***Таня Райчева Петрова***

Тема на дисертационния труд: ***Митническо разследване***

1. Информация за дисертанта

Дисертантът Таня Райчева Петрова се е обучавала по докторска програма „Наказателно-процесуално право“ към катедра „Наказателноправни науки“ на Юридическия факултет на УНСС съгласно Заповед на Ректора на УНСС № 1185/17.04.2018г. Обучението е осъществено в *редовна* форма през периода 17.04.2018 – 13.03.2021 г.

- *Кратка биографична справка*

Таня Райчева Петрова е завършила сп. „Право“ в СУ „Св. Кл. Охридски“ през 1992 г. Професионалният си път започва като адвокат и работи като такава до 2021 г., когато последователно заема длъжностите: съветник по правни въпроси на заместник министър-председателя по обществен ред и сигурност и министър на вътрешните работи; съветник по прани въпроси на министъра на вътрешните работи; заместник-министър на вътрешните работи (09.2021 г. – 08.2022 г.). За кратко е консултант по правни въпроси на търговско дружество Финекон ООД. Към настоящия момент е отново адвокат.

- *Заемани академични и други длъжности до момента (вкл. длъжности извън ВУ или научна организация).*

От 2021 г. до момента дисертантката е била гост-преподавател и хоноруван асистент по наказателно-процесуално право в катедра „Наказателноправни науки“ на ЮФ на УНСС.

- *Кратка информация за изпълнението на индивидуалния план*

Дейностите по индивидуалния учебен план към момента са изпълнени.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

- *Структура, обем*

Дисертационният труд е в обем от 240 страници и се състои от увод, четири глави, заключение, списъци на съкращенията и на използваната литература и декларация за оригиналност.

- *Оценка за: актуалност на темата; целта; задачите; обекта; предмета; основната теза на дисертационния труд*

Актуалността на изследването е обоснована в увода на дисертационния труд с липсата в правната литература на цялостно изследване на наказателно-процесуалната дейност на разследващия митнически

инспектор и митническите органи, както и с наличието на практически проблеми при осъществяването на това разследване. Не мога да не се съглася с тези констатации.

Отново според увода на труда негов обект са „онези правни норми и институти на митническото и наказателнопроцесуалното право, които регулират разследването на престъпления, възложено на митнически служители – разследващ митнически инспектор и митнически органи“. „Целта на изследването е да извърши исторически и юридически анализ на митническото и наказателнопроцесуално законодателство, относими към дейността на разследващия митнически инспектор и митническите органи, да открие спецификите, свързани с мястото им в държавната администрация и видовете престъпления, включени в тяхната компетентност“. Обектът (или по-скоро предметът) на изследването, целта му, както и конкретните задачи, реализирането на които води до постигане на целта, са правилно формулирани.

Тук бих искала да отбележа, че самата тема изправя дисертанта пред известни трудности при определянето на обхвата ѝ. От една страна, към темата би могло да се подходи по-тясно и тя да обхване само особеностите на разследващия митнически инспектор, респ. на митническия орган, като разследващи органи и особеностите на тяхната дейност по разследване на престъпления. Един такъв подход обаче би направил темата недисертабилна, защото тези особености не са много. Престъпленията от компетентността на разследващия митнически инспектор се разследват по общите правила на НПК, а не по-някакъв специален ред. Доколкото има някои специфики, те касаят методиката на разследване и тактиката на прилагане на някои от способите на доказване, които, обаче, са предмет на изучаване от криминалистиката, а не от наказателния процес. От друга

страна, към темата може да се подходи и много широко, като: 1) се включат „гранични“ въпроси или въпроси само косвено свързани с темата (напр. източници на митническото право); 2) се разгледат множество общи институти на наказателния процес, приложими и към митническото разследване, което би могло да доведе до „загуба на фокуса“ и „плъзгане по повърхността“. При така формулираната тема изборът, направен и от докторантката, на по-широкия подход е неизбежен. Балансът като цяло е намерен, но на отделни места (гл. Първа) е допуснато известно разширяване на изследването с по-общи въпроси, извън неговия предмет.

- *Използвана научна литература (оценка на осведомеността на дисертантката по проблематиката, разглеждана в дисертационния труд).*

Библиографският списък в дисертационния труд се състои от 96 заглавия на български език. Включва научни публикации не само по наказателен процес, но и по други правни дисциплини като: общата теория на правото, конституционното право, митническото право, правото на ЕС, историята на българското право и др. В този смисъл дисертантката демонстрира задълбочена и сериозна осведоменост за научните публикации в България по проблематиката на дисертационния труд. Посочените чужди литературни източници са само 5 (3 на руски език, 1 на френски и 1 на английски език). Дисертацията само би спечелила, ако в рамките на едно сравнително-правно изследване бе проучена и чужда литература, както и законодателството на други държави относно компетентността на митническите им органи да разследват престъпления.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

В най-общ план резултатът от дисертационното изследване е един добър исторически анализ и анализ на относимото действащо

законодателство – както митническото, така и наказателно-процесуалното. Анализът на законодателството е довел до формулиране на предложения за усъвършенстването му. В този смисъл дисертационният труд постига целта си и изпълнява поставените задачи. Затова несъмнено допринася и правилната методология.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Дисертационният труд се характеризира с редица приноси, които систематизират и обогатяват научното познание. Те са коректно посочени от дисертантката. По-конкретно и без да съм изчерпателна бих искала да обърна специално внимание на следните:

- историческият преглед на законодателството, даващо и отнемащо в определени периоди от време правомощия на митническите органи да извършват разследване по наказателни дела; изясняването на факторите, в частност на препоръките по Механизма за сътрудничество и проверка на ЕС, имащи значение за приемането на различните законодателни решения;
- задълбоченият анализ на компетентността на разследващия митнически инспектор;
- изясняването на статута и изискванията за назначаване на разследващ митнически инспектор; направеното сравнение със статута и изискванията за назначаване на другите разследващи органи;
- анализът на правната уредба на контролираната доставка;
- обзорът на международните актове и актовете на ЕС, уреждащи някои аспекти на наказателноправното митническо сътрудничество;

- направените множество предложения *de lege ferenda*. Повечето от тях са добре обосновани и заслужават подкрепа. Но дори тези, за които оставам недокрай убедена, са прекрасна основа за научна дискусия. В своята цялост те са от пряка полза и за законодателя.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

По процедурата за защита на дисертационния труд са представени следните публикации:

1. Видеоконференцията – възможност за провеждане в наказателното производство. - Сборник с доклади от научна конференция „100 години УНСС –100 години право в УНСС“, т. II - Актуални проблеми на публичното и наказателното право. Актуални проблеми на историческите, икономическите и социалните науки, Издателски комплекс УНСС, С., 2021, с. 300 – 308;
2. Съкратеното съдебно следствие – възможност за разглеждане и решаване на делата в разумен срок, Юридически сборник 2021, т. XXVIII, Бургаски свободен университет, Център за юридически науки, Б., 2021, ISSN 1311-3771, с. 61 - 72.
3. Митническите лаборатории – възможности за подпомагане на наказателнопроцесуалната дейност, приета за печат в Юридически сборник 2022, Бургаски свободен университет, Център за юридически науки, ISSN 1311-3771.
4. Митнически мобилни групи, приета за печат в сп. Общество и право, бр.1/2023 на Съюза на юристите в България, ISSN 0204-8523.

Доколкото две от публикациите са само приети за печат, но не и публикувани към момента на изготвяне на рецензията, а другите две имат по-скоро косвена връзка с темата на труда, изводът, който се налага е, че

резултатите от дисертационното изследване все още нямат широко разпространение в научната литература.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът пълно и точно отразява структурата и съдържанието на дисертационния труд.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Нямам критични бележки, които да повлияват на оценката ми на дисертационния труд. Бих си позволила само да препоръчам преди издаването на труда да се обмисли още веднъж следното положение. От една страна, на няколко места в труда (на с. 62, 79, 139) се твърди, че разследващият митнически инспектор упражнява в стадия „Разследване“ функцията по ръководство и решаване, като на с. 79 е посочено, че функцията се упражнява в „пълнен обем“. В същото време на други места в дисертационния труд (напр. на с. 67, 131) се отбелязва, че разследващият орган действа под ръководството и надзора на прокурора. На с. 133 дори се приема, че в НПК е въведена „процесуална зависимост на разследващите от прокурора“, като се твърди, че това „парализира тяхната инициатива за бързо и успешно разследване“. Струва ми се, че за читателя остава неясно как един процесуален орган може едновременно да упражнява ръководно-решаващата функция в „пълнен обем“ и да е процесуално подчинен, дори зависим или „парализиран“, от друг процесуален орган.

8. Заключение

Дисертационният труд „Митническо разследване“ на Таня Райчева Петрова отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ. Давам му

положителна оценка и предлагам на научното жури да присъди на Таня Райчева Петрова образователната и научна степен „доктор“.

Февруари 2023, София

Подпис:

.....